

Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕириитин министиэристибэтэ

Ньурба улууһун үөрэҕириитин салалтата

Ньурба улууһун А.Г.Габышев

аатынан оҕону сайыннарар Киин

Блокфлейтаҕа 5-7 саастаах оҕону оонньуурга үөрэтии

музыкальной салайааччы

Васильева Светлана Валериевна

Ньурба, Антоновка сэлиэнньэтэ

Антоновка

Кириин тыл

Кири олоххо дьулуурун түстээһинигэр, кири кыра оҕо сааһыттан кэрэ эйгэбэ уһуйулан иитиллиитэ улаханлык сабыдыаллыыр. Кэрэ дорҕоон музыкаба эрэ буолбакка, биһиги тулалыыр эйгэбитигэр, айылбаба баар. Музыка кэрэ дорҕооно кири уйулбатын, ис туругун тупсарар. Музыка кири күннээби олобун киэргэтэр, байытар.

Оҕону кэрэ эйгэбэ иитиигэ музыканы истии, ырыа ыллааһын, үңкүү киэңник киирбит буоллабына, блокфлейтаба оҕону оонньотуу саңа тарбанан эрэр. Бу үлэбин сабалыырбар Карл Орф, Э.Костина Радынова О, Тарасова К.В, Тютюнникова Т.Э. ньымаларын үөрэтэн, аабан көрөн элбэхтик туһаммытым, семинар-практикумнарга сылдьан билиибин хаңаттыбытым. Мин блокфлейтаба 5-7саастаах оҕону оонньуурга үөрэтиини түһүмэхтэргэ арааран үлэбин сабалаабытым.

Блокфлейтаба 5-7саастаах оҕону оонньуурга үөрэтии түһүмэхтэрэ

Биһиги үлэбит опытын ырытан көрдөххө оҕону блокфлейтаба оонньуурга үөрэтиини манлык түһүмэхтэргэ араарыахха сөп:

1. Бэлэмнэнии үлэ – блокфлейтаны кытта билсиһии бастакы хардыылары
2. Блокфлейта туһунан оҕо билиитин хаңатыы, сабатылын чочуйуу, үөрүйэхтэрин сайыннарыы
3. Инструменңа бэйэтэ оонньоон айа холонуута
4. Оҕо соботобун, бөлөбүнэн оонньооһуна

1. Бэлэмнэнии үлэ ис хоһооно

- Оҕо инструмены кытары билсиһиитэ, тутан-хабан көрүүтэ;
- Тыаһатар кэмңэ инструмены сөпкө туттуута, туттан баран сууйуута-сотуута, ыраастаан ууруута;
- Инструменынан туттуу быраабылатын оҕо билсиһиитэ

- Блокфлейтаннан дьарыктаныыга бэйэ-бэйэбэ истиңник сыһыаннаһы

2. Оҕо билиитин хаңатыы, сатабылын чочуйуу, үөрүйэхтэрин сайыннарыыга сылыктанар түмүктэр

- Тыыны оонньуутун, эрчиллиитин оҕо оңоруута – тыынын уһатыыта
- Ноталары кытары чинник билсиһиитэ – нотаны аабыыта
- Сөпкө тутан тыаһатарга, блокфлейтаннан музыкальнай дорҕоон, тыас таһаарарга эрчиллиитэ – оонньуур үөрүйэбэ чочуллуута
- 1,2,3 звукаах музыкальнай айымньылары сөпкө тыаһатан оонньооһуна – нотаны аабыыта, нотнай грамотата сайдыыта
- Бөлөбүнэн оонньуур үөрэниитэ, бөлөххө оонньууругар салайааччыны уонна атын оҕону истиитэ – оҕолордуун биир кэлим ситимнэниитэ (слаженность игры)

3. Оҕо инструменңа бэйэтэ оонньоон айа холонуута

- Билэр, ноталарынан эрдэ үөрэппит, истибит ырыаларын тыаһатыыта
- Бэйэтэ айа холонон блокфлейтаҕа оонньооһуна

Бу түгэннэ эрдэ үөрэтиллибит кылгас айымньылары оҕо араастаан тыаһатар (түргэнник-налыччы, ньиргиэрдээхтик-набыллык). Ол сылдьан оҕо айар дьобура сайдар, оччоҕо оҕо бэйэтин баҕатынан, билэр кыра музыкальнай айымньыларыгар олобуран өйүттэн араас тыастары таһааран барар, онтон үөрэн өссө дьаныардаахтык дьарыктанар. Оҕо бэйэтэ айан таһаарбыт айымньытын доҕотторугар иһитиннэрдэбинэ, кини олус астынар, айар-тутар баҕата күүһэрэр. Оҕо үөрүүтэ - иитээччи ситиһиитэ буолар.

Оҕо айар дьобурун сайыннарыыга кылгас музыкальнай айымньыларынан «кэпсэтии» олус үчүгэй түмүктээх буолар:

- иитээччи – оҕо
- оҕо – атын оҕо (бөлөххө бииргэ сылдьар саастыылааҕа).

4. Оҕо блокфлейтаҕа бөлөбүнэн оонньооһуна

Оџо айар дьџџурун арыян, оркестр тэрийэн бџлџбүнэн оонньуу (коллективное музицирование) оџону сайыннарар – кини быһыытынан ил-эйэ сыһыанна иитэр, музыкант быһыытынан бииргэ оонньуур дьонун болџойон истэр, кинилэрдиин биир халыпка киирэн оонньуур. Бџлџбүнэн оонньуурга сүрүн соруғунан оџо салайааччыны уонна атын оџону истэрэ, ылынара, оонньууругар оџолордуун биир кэлим ситимнэнэрэ (слаженность игры) буолар.

Блокфлейтаџа бџлџбүнэн оонньуурга сахалыы норуот ырыаларын киллэрэн биэрии туһалаах, оџоџо норуот ырыалара ордук чугас буолаллар эбит. Кыра эрдэџиттэн истэ үөрэммит ырыаларын инструменна тыаһаттаран оонньуура киниэхэ ордук судургу. Сыл устатыгар үөрэппит айымньыларын хатылата сырыттаахха оџо умнубат, өйүгэр чинник тутар, кэм-кэрдии аастаџына даџаны улгумнук саныыр, оонньуур.

Блокфлейтаџа бџлџбүнэн оонньуурга сахалыы норуот ырыаларын киллэрэн биэрии туһалаах, оџоџо норуот ырыалара ордук чугас буолаллар эбит. Кыра эрдэџиттэн истэ үөрэммит ырыаларын инструменна тыаһаттаран оонньуура киниэхэ ордук судургу. Сыл устатыгар үөрэппит айымньыларын хатылата сырыттаахха оџо умнубат, өйүгэр чинник тутар, кэм-кэрдии аастаџына даџаны улгумнук саныыр, оонньуур.

Тэрээһин технологической картата

Түһүмэхтэр	Иитэччи дьайыыта	Оџо дьайыыта	Үлэ ньымата	Сабаџаланар түмүктэр
I Кирии түһүмэх 1-2 мүн	Оџо болџототун тардан соһуччу түгэн үөскэтии 1. тыаџа айаннааһын	Оџолор иитэччи тула мусталлар, кини этэрин болџойон истэллэр. Иитэччилин ойуурга айаннааһын	Соһуччу түгэн	Оџо иитэччини истэн болџойор.
II Сүрүн түһүмэх 20-23 мүн	1.Интерактивной дуоскаџа “Сайынны ойуур” хартыынатын көрүү	Сэңээрээһинэ	ИКТ-ны туһаныы	Худоһуонньуктар хартыыналарын ааттарын, көрөн билэр, буола улаатыыта
	2.Мастар сэбирдэхтэр туох уратылаахтарый?	Оџо бэйэтин тылынан	Сэһэргэһии	Оџо ситимнээх саңата сайдар

		быһаарыта		
	3.Тыыны эрчиллиитин оңоруу	Тыыны эрчиллиитин	Эрчиллиитин оңоруу	Чөл туруктаах буолуулар
	4.Музыкальнай айымньылары быһа тардан иһитиннэри	Музыка хараахтарын араара үөрэниилэрэ	Муз.айымньыны истии	Музыкальнай айымньыны истэн хараахтарын араара үөрэниитэ
	5.Распевка. Ырыа «Сайын» К.Урастырап тыл, норуот матыбыгар	Ырыа ыллааһын	Распевка оңорон чөл туруктаах буолуу	Ыллыы-ыллыы инструменынан добуһуолланыы, бэйэ-бэйэни истэн ыллааһын
	6.Оркестрга охсон оонньоотуу	блокфлейта, дьаба, сиксиир оонньоохун	Инструменынан добуһуоллулар	Ырыа тэтимиин сөпкө тутуһан охсон, үрэн ыксаабакка оонньоохуналар
	7.Сахалыы үңкүү хамсаныыта “Илгэ” 8.“Ромашка” х/о	Сахалыы үңкүү хамсаныыларын оңоруу оҕо музыка тэтимиин тутуһан айан хамсаныыта	Хамсаныы	Сахалыы хамсаныыны онороторон оҕо чөл туруктаах буолуутун хааччыйыы. Кыра сааһыттан төрүт хамсаныыларын билэ улаатарын ситиһии
III Түмүк түһүмэх 1-2 мүн	1.Оҕолору кыттары тэрээһин туһунан сэхэргэһии	Тэрээһиндэ көхтөөх кыттыы иһин фишка биэртэлибин.	Сэхэргэһии	Оҕо тэрээһинтэн астыммытын, сөбүлээбэтэбин- истуругун аһаҕастык этиитин ситиһии.

Түмүк тыл

Бу хайысханнан үлэлииргэ көрүк-барылы (концепцияны) оңостууга Карл Орф, Э.Жак-Далькроз этиилэригэр сүрүннээн олобурдум - оҕону музыкаҕа уһуйууга кини хамсаныытыгар, оонньоутугар тирэбириигэ. Итини таһынан, Т.Э. Тютюнникова, Л. Виноградов, К.В.Тарасова, О.П. Радынова, Э. П. Костина, Н.А. Ветлугина үлэлэрин туһаным. Оҕону музыкальнай инструменҕа оонньоутугар Карл Орф ньыматын туһанан, оҕо хамсаныытыгар, саңатыгар тирэбирии олус табыгастаабын быһаардым.

Хас биирдии оҕо үөрэ-көтө, дуоһуйа-астына олорууга кини этиитин, үөрэтиитин ылынарыгар улахан суолталаах. Оҕо сайдар эйгэтэ баайа, ханыы

турааһына кини ситиһиилээхтик үөрэнэригэр сабыдыала быһаарылаах буолар. Иитэр-сайыннарар үлэ хас биирдии оҕо тус уратытынан сирдэтэн бардабына онно улахан киһи оҕолуун оҕо тэнэ буолан алтыһан, оҕолуун сыһыаныгар тэн бырааптаабын билиниитэ оҕону киһиэхэ сыһыарар, оҕо арыллар, улахан киһини итэбэйэр, тылын ылынар. Оҕо бэйэтэ көбүлээбит дьарыктарын улахан киһи өйдөөһүнэ уонна өйөөһүнэ улахан суолталаабын өйдөөтүм. Оҕо сааһынан уонна айылҕатын уратытынан сирдэтии бу үлэбэ быһаарылаах суол буолар.

Карл Орф иитиитигэр-үөрэтиитигэр, этиитигэр олобуран: «Хас биирдии киһи онорон, тутан-хабан көрдөбүнэ биирдэ билэр» диэн оҕону элбэхтик бэйэтэ импровизациялырын, талбытынан оонньоурун сэнээрэбин.. Оҕо үтүктүү ньыматынан эрэ мунурдаммакка, бэйэтэ айар дьобурун сайыннаран, салайан биэрдэхпитинэ - кини киһи быһыытынан үүнэр-сайдар инникигэ эрэллээх буола улаатар.

Бу ньымалары туһанан оҕону блокфлейтаҕа тыаһатарга үөрэтэн син кэккэ ситиһиилэрдиннибит. Улахан-бэлэмнэнии бөлөх оҕолоругар хас биирдиилэригэр, бөлөх иһигэр улахан бөлөххө -34 оҕо, бэлэмнэнии бөлөххө – 32 оҕо барыларыгар инструмент сакаастаан ылларан оҕо бэйэтин инструменыгар аатын суруйан, кэмийтэн кэмийгэр сууйан-ыраастаан, моонньоугар илиллэр дьэрэкээн сабынан баайан, хаатыгар уган кабинкаларын иһигэр ууруна сылдьан тэрээһингэ, иллэн кэмгэ илдьэ кэлэн эрчиллэн бараллар.

Оҕолор блокфлейтаҕа оонньоонно сэмэй ситиһиилэрэ:

1. Гран-При «Играем вместе» «Музыка для всех проект чэрчитинэн Ньурба оройуонун ДШИ коллективын күрэбэр
2. II миэстэ «Играй гармонь, лейся песня» Ньурба куоратын үөрэбириитин салалтата 2 сылга биирдэ ыытар күрэбэр
3. Лауреат I ст «Бриллиантовые нотки» 2019
4. Лауреат II ст «Таланты земли Олонхо» 2020

5. Лауреат лауреатов «СӨ культуратын туйгуна Лидия Егорова кэриэһигэр ытыллыбыт «Музыка мин иэйиим»

6. Гран-При заочный фестиваль талантов дошкольных и младших школьных возрастов «Солнечный круг 2020»

Туһаныллыбыт литература

1. Виноградов Л.В. «Коллективное музицирование. Музыкальные занятия с детьми от пяти до десяти лет» «НИИ школьных технологий», Москва 2008.
2. Выродова И.А. «Музыка в системе ранней помощи: новые педагогические технологии» изд. «Карапуз» г. Москва, 2012г.
3. Костина Э.П. Программа музыкального образования детей раннего и дошкольного возраста «Камертон» «Линка-Пресс» г. Москва 2008
4. Тютюнникова Т.Э. «Элементарное музицирование с дошкольниками» журнал «Музыкальный руководитель» №2 изд «Воспитание дошкольника» 2004г. (Март-Апрель).
5. Радынова, О.П. «Дошкольный возраст: как формировать основы музыкальной культуры» // «Музыкальный руководитель» 2005. – №1.
6. Тарасова К.В. «Развитие музыкальных способностей в дошкольном детстве» // «Музыкальный руководитель» 2010 г. – №1.
7. Е.Забурдяева, Н.Перунова «Посвящение Карлу Орфу» 2 вып «Поем, танцуем играем в оркестре» 2008г.
8. Платонов Н. «Методика обучения игре на флейте», Москва, 1989г
9. Платонов Н. «Школа игры на флейте», Москва, 1986г.
10. Интернет ресурсы:
 - Maam.ru/detskijasad/
 - [festival. 1 september.ru](http://festival.1september.ru)
 - meta-music.ru
 - baby music.jimbo. com